

MINTAQAVIY IQTISODIYOT: O‘ZBEKISTON TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI

Usmonova Mohigul Mansur qizi

Qarshi davlat texnika unuversiteti magistranti

usmonovamohigul006@gmail.com, Tel: +998908700600

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida mintaqaviy iqtisodiyotning rivojlanish holati, mavjud muammolar va istiqbollar tahlil qilinadi. 2024-yilgi ma’lumotlar asosida hududiy iqtisodiy o‘shish, infratuzilma, inson kapitali, yashil iqtisodiyot va raqamli texnologiyalarni joriy etish kabi omillar ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilgan chora-tadbirlar va ularning samaradorligi baholanadi.*

Kalit so‘zlar: *Mintaqaviy iqtisodiyot, hududiy rivojlanish, yashil iqtisodiyot, raqamli texnologiyalar, inson kapitali, O‘zbekiston, 2024-yil.*

Mintaqaviy iqtisodiyot – bu hududiy darajada iqtisodiy faoliyatni tashkil etish, resurslarni samarali taqsimlash va hududlararo iqtisodiy tenglikni ta’minlashga qaratilgan iqtisodiyotni boshqarish tizimidir. O‘zbekiston Respublikasida so‘nggi yillarda mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. 2024-yilda mamlakatda amalga oshirilgan iqtisodiy islohotlar, infratuzilma loyihalari va raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali hududiy iqtisodiy o‘shish sur’atlari oshdi.

Bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar jarayonida mintaqalar iqtisodiy salohiyatini ro‘yobga chiqarish muhim strategik vazifa sifatida qaralmoqda. Har bir hududning tabiiy, ijtimoiy, demografik, infratuzilma va mehnat resurslari bilan bog‘liq o‘ziga xos xususiyatlari bor. Shu sababli mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirish uchun differensial va muvozanatli yondashuv zarur.

Mintaqalarda iqtisodiyotni rivojlantirish nafaqat yalpi ichki mahsulot o‘shishini ta’minlaydi, balki hududlararo tengsizlikni kamaytiradi, aholi bandligini oshiradi, kambag‘allikni qisqartiradi va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi. Ushbu ilmiy ishda mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishning muhim omillari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo‘yicha taklif va tavsiyalar yoritib beriladi.

Mintaqaviy iqtisodiyot – bu hududlar kesimida iqtisodiy jarayonlar va ularning natijalarini o‘rganuvchi iqtisodiy fan tarmog‘idir. U quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

Hududiy ixtisoslashuv: Har bir mintaq o‘zining ustun resurslariga tayangan holda muayyan tarmoqlarda ixtisoslashadi.

Resurslardan samarali foydalanish: Mintaqaning tabiiy, mehnat va moliyaviy resurslari maksimal darajada ishga solinadi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Tarmoqlararo va hududlararo integratsiya: Mintaqalar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalar kuchaytiriladi.

Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik: Davlat boshqaruvi bilan birga xususiy biznes subyektlarining faolligi ta'minlanadi.

2020–2024-yillar davomida O'zbekistonda mintaqaviy rivojlanishga qaratilgan bir qator dasturlar amalga oshirildi. Xususan:

“Har bir hudud – imkoniyatlar makoni” tamoyiliga asoslangan holda investitsiya loyihalari tashabbuslari kengaytirildi.

Hududiy sanoat zonolari tashkil etilib, tadbirkorlar uchun soliq va bojxona imtiyozlari berildi. "Obod qishloq" va "Obod mahalla" dasturlari orqali infratuzilma yangilandi. Kambag'allikni qisqartirishga qaratilgan dasturlar mintaqaviy kesimda amalga oshirildi.

Biroq ba'zi mintaqalarda hali ham:

- ✓ sanoat diversifikatsiyasi yetarli emas,
- ✓ logistika va transport infratuzilmasi rivojlanmagan,
- ✓ yuqori malakali mehnat resurslari yetishmaydi,
- ✓ xususiy sektorning ulushi past.

Bu esa hududlararo farqlarni saqlab qolmoqda.

2024-yilda O'zbekiston Respublikasining umumiy Yalpi Hududiy Mahsuloti (YaHM) hajmi 1 270 020,8 mlrd so'mni tashkil etib, o'tgan yilga nisbatan sezilarli darajada oshgan va mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishini tasdiqlaydi. Ayniqsa, kichik biznesning umumiy iqtisodiyotdagi ulushi juda ta'sirli. Respublika bo'yicha ushbu ko'rsatkich 54,3%ni tashkil qilgan bo'lsa, Surxondaryo (77,8%) va Jizzax (74,5%) viloyatlarida rekord darajaga yetgan.

Inson kapitali mintaqaviy iqtisodiyotning asosiy omillaridan biridir. 2024-yilda O'zbekiston hukumati tomonidan ta'lim tizimini rivojlantirishga katta e'tibor qaratildi. Xususan, viloyatlarda yangi oliy ta'lim muassasalari ochildi, kasb-hunar markazlari tashkil etildi. Bu esa hududiy mehnat bozori talablariga mos kadrlar tayyorlash imkonini berdi.

Yashil iqtisodiyotga o'tish mintaqaviy rivojlanishning muhim yo'nalishlaridan biridir. 2023-yilda O'zbekistonda muqobil energiya manbalarini rivojlantirish bo'yicha bir qator loyihalar amalga oshirildi. Xususan, quyosh va shamol elektr stansiyalari qurilishi orqali ekologik barqarorlikka erishish maqsad qilindi.

Raqamli texnologiyalar mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. 2024-yilda O'zbekiston viloyatlarida elektron hukumat tizimi, raqamli xizmatlar va onlayn savdo platformalari keng joriy etildi. Bu esa hududiy iqtisodiy faoliyatning samaradorligini oshirdi.

Xulosa qilib aytganda, mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirish O'zbekistonning barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. 2024-yilda amalga

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

oshirilgan islohotlar va loyihalar mintaqaviy iqtisodiy o‘rnatishni rag‘batlantirdi. Biroq, hali ham mavjud muammolarni hal etish zarur:

- ✓ Hududlararo iqtisodiy tengsizlikni kamaytirish: Kam rivojlangan hududlarda infratuzilma va investitsiya loyihalarini ko‘paytirish.
- ✓ Inson kapitalini rivojlantirish: Ta‘lim va kasb-hunar tizimini hududiy ehtiyojlarga moslashtirish.
- ✓ Yashil iqtisodiyotga o‘tishni jadallashtirish: Muqobil energiya manbalarini rivojlantirish va ekologik loyihalarni qo‘llab-quvvatlash.
- ✓ Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish: Hududiy raqamli infratuzilmani rivojlantirish va aholining raqamli savodxonligini oshirish.
- ✓ Investitsiyalarni jalb etish – xorijiy va mahalliy investorlar uchun qulay muhit yaratish;
- ✓ Transport va logistika infratuzilmasini rivojlantirish – ichki va tashqi bozorlar bilan bog‘lovchi yo‘llar, temiryo‘llar, logistika markazlari;
- ✓ Kichik biznes va tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash – subsidiya, grant va imtiyozli kreditlar berish;
- ✓ Kadrlar salohiyatini oshirish – kasb-hunar o‘quv markazlari, oliy ta‘lim muassasalari;
- ✓ Innovatsiya va texnologiyalarni joriy qilish – texnoparklar, IT-inkubatorlar;
- ✓ Agrosanoat klasterlarini rivojlantirish – mahsulot yetishtirish, qayta ishlash va eksport tizimlarini birlashtirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yorkulov M. (2024). Socio-Economic Impact and Policy Strategies for Sustainable Regional Tourism Development in Uzbekistan. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 5(7), 438–443. Havola
2. Babaev Sh., Johnston T., Almeida P. (2024). Economic Growth and Poverty Reduction in Uzbekistan: Achievements and Challenges. International Journal of Advanced Research in Economics and Finance, 6(4), 16-26. Havola
3. Salohiddinov Sh.F. (2024). Yashil iqtisodiyotga o‘tishning global va mintaqaviy muammolari. Yangi O‘zbekiston ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari: muammo va yechimlar. Havola
4. IMF (2024). Republic of Uzbekistan: 2024 Article IV Consultation-Press Release; and Staff Report. Havola
5. Samarqand shahrida “Mintaqaviy iqtisodiyotning zamonaviy muammolari: tajriba, tendensiya va istiqbollari” mavzusida 2-respublika ilmiy-amaliy konferensiya bo‘lib o‘tdi. (2024). Havola

